

מראי מקומות, שיעור מאת הג"ר מרדכי קורנפלד שליט"א

שבת קלח. – שיטת רש"י בדין תוספת אהל ארעי בשבת

1. שבת קלח., וז"ל, "אמר רב משום רבי חייא וילון מותר לנטותו ומותר לפורקו ואמר שמואל משום רבי חייא כילת חתנים מותר לנטותה ומותר לפורקה אמר רב ששת בריה דרב אידי לא אמרן אלא שאין בגגה טפח אבל יש בגגה טפח אסורה וכי אין בגגה טפח נמי לא אמרן אלא שאין בפחות משלשה סמוך לגגה טפח אבל יש בפחות משלשה סמוך לגגה טפח אסור"

ורש"י שם, וז"ל, "וילון. מסך שכנגד הפתח:

מותר לנטותו. שאין אהל אלא מי שעשוי כעין גג:"

2. שבת קלז:, וז"ל, "דתנן פקק החלון ר"א אומר בזמן שקשור ותלוי פוקקין בו ואם לאו אין פוקקין בו וחכ"א בין כך ובין כך פוקקין בו ואמר רבה בר בר חנה א"ר יוחנן הכל מודים שאין עושין אהל עראי בתחלה ב"יט ואין צ"ל בשבת לא נחלקו אלא להוסיף שר"א אומר אין מוסיפין ב"יט ואין צ"ל בשבת וחכ"א מוסיפין בשבת ואין צ"ל ביום טוב"

ורש"י שם, וז"ל, "פקק החלון. כגון ארובת הגג:

אלא להוסיף. כגון פקק זה שאינו אלא תוספת עראי על האהל:"

ורש"י שבת דף קכה: ד"ה "שאין עושין", וז"ל, "שאין עושין אהל עראי. לפרוס מחצלת על ד' מחיצות או על ד' קונדסים להיות צל לאהל מן החמה ודוקא גג אבל מחיצה לאו אהל הוא ושרי לפורסה לצניעות כדאמר"י עירובין (ד' צד.) בעובדא דשמואל ופקק החלון דמתני' (משום דבנין קבוע הוא ומיחזי כמוסיף על הבנין):"

3. מסכת סוכה דף טז:, וז"ל, " ומאי מעשה דכי אתא רב דימי אמר פעם אחת שכחו ולא הביאו ס"ת מערב שבת למחר פירסו סדינין על גבי העמודים והביאו ספר תורה וקראו בו פירסו סלקא דעתך מהיכן הביאום בשבת אלא מצאו סדינין פרוסין על גבי העמודים והביאו ספר תורה וקראו בו"

ורש"י שם, וז"ל, "מהיכן הביאום. והלא היה אסור להכניס ולהוציא והלא הכל מודים כו' לא גרסינן דמחיצה בלא גג לאו אהל הוא ומחיצה כזו מותר לעשות כדאמרין בפרק כל גגות (עירובין דף צד.) אמר להם שמואל נגידו לי גלימא:"

4. מסכת עירובין דף צד., וז"ל, "דרב שמואל הווי יתבי בההוא חצר נפל גודא דביני ביני אמר להו שמואל שקולו גלימא נגידו בה אהדרינהו רב לאפיה אמר להו שמואל אי קפיד אבא שקולו (הימניה) וקטרו בה ולשמואל למה לי הא הא אמר זה מטלטל עד עיקר מחיצה וזה מטלטל עד עיקר מחיצה שמואל עביד לצניעותא בעלמא ורב אי סבירא ליה דאסיר לימא ליה אתריה דשמואל הווי אי הכי מאי טעמא אהדרינהו לאפיה דלא נימרו כשמואל סבירא ליה (והדר ביה משמעתי):"

5. תוס' מסכת שבת דף קכה: ד"ה "הכל מודים", וז"ל, "וקשה דע"כ שייך איסור אהל אפילו בדפנות כדאיתא בעירובין בפרק מי שהוציאוהו (דף מד. ושם) גבי עשיית

דופן סוכה דפריך התם והאמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן הכל מודים שאין עושין אהל עראי בתחילה ומשני הא בדופן שלישיית והא בדופן רביעיית אלא נראה לר"ת דשפיר שייך בדפנות אהל היכא דמחיצה מועלת להיתר ולהכי בדופן שלישיית דהויא מחיצה ומכשר ליה לסוכה חשיב עשיית אהל בתחלה אבל דופן רביעיית אינה אלא תוספת בעלמא הואיל וכבר הסוכה היתה כשרה ועיקר פלוגתין דר"א ורבנן איתא באהל כבעשיית דופן דפקק החלון משמע בחלון שבכותל דאי בגג מיירי הוה ליה למימר ארובה כמו ששנינו משילין פירות דרך ארובה (ביצה דף לה:)"

6. רש"י מסכת ערובין דף קב., וז"ל, "וילון. כנגד הפתח לצניעות:

מותר לנטותו. דלאו אהל הוא דלא קביעא התם אלא כן דרכו לינתן ולהסתלק כדלת בעלמא:"

רש"י מסכת ערובין דף פו:, וז"ל, "ולא הביאו ספר תורה. לבית הכנסת ובחצר אחרת הוה והיו מביאין אותו דרך חצר שאינה מעורבת ופרסו סדינין על גבי עמודין להיות מחיצה מפסקת אצל מחיצות החצר מבית שהיה ספר תורה מונח בו ועד בית הכנסת וכעין מבוי קטן כדי הילוך בין סדינים למחיצות החצר ולא היו בני החצר אוסרים שם שלא היה פתח פתוח לו אלא אותו פתח לבדו והנך סדינים מחיצה תלויה הואי:

הכל מודים. ר"א ומחלוקתו שנחלקו בתוספת אהל עראי גבי פקק חלון דאיכא למ"ד פוקקין בו ואע"ג דמוסיף על אהל עראי הוא מודים שאין עושין את כל האהל לכתחלה בשבת בפי' כל הכלים (דף קכה:):"

7. ביאור הלכה או"ח סימן שט"ו סעיף א' ד"ה "ואין מחיצה", וז"ל, "ואין מחיצה אסורה וכו'. לכאורה יש להקשות מהא דאיתא בביצה ל"ב אבנים של ביה"כ מותר לצדדן ביו"ט ומסיק שם הטעם דאף דמחיצה לבד בלא גג חשיב בנין עראי ואסור בעלמא הכא משום כבודו לא גזרו רבנן [וכן הוא שם ברי"ף והובא דין זה בטוש"ע סימן ש"ב] הרי מפורש דגם במחיצת עראי בלא גג ג"כ אסור אף דאין ע"ז שם אהל עראי אסור מטעם בנין עראי ואפשר דמחיצת אבנים שאני דדרך בנין קבע הוא וכשמצדדן בקרקע לבנין קבע חייב משום בונה וכדאיתא בריש פרק הבונה ולהכי חמיר טפי ולפי"ז יתכן לומר דהא דמתירין מחיצת עראי לצניעות היינו נמי דוקא בדבר שאין דרך לעשותה תמיד לקבע כגון בוילון או מחצלת וכיו"ב אבל אם יעשה מחיצת עראי של אבנים ולבנים זה על גב זה אסור ויותר נראה לומר דדוקא במחיצה שעשויה תמיד כדי להפסיק בין הרשויות אמרינן כיון דהיא אינה מתרת וגם היא עראי לא חשיבא משא"כ כשמצדד אבנים כדי לישוב עליהן חשיבא טפי דלאו משום מחיצה אייתין עלה כ"א משום גזרת אצטבא עיין שם בגמרא:"